

ZDENĚK KONEČNÝ

(6. 3. 1929—15. 8. 1970)

Filosofická fakulta v Brně ztratila v tomto roce dalšího z řady svých vynikajících učitelů doc. dr. Zdeňka Konečného, CSc. Doc. Konečný pocházel z Olšan u Vyškova a zemřel na následky těžké a zákeřné choroby ve věku pouhých 41 let. Přes tento mladý věk měl za sebou již velmi rozsáhlou badatelskou činnost. Ačkoliv jeho prvním odborným článkem byl Příspěvek k problematice moravsko-slovenských obchodních vztahů v první polovině 16. století (ČMM LXXI, 1952, str. 374—385), obrátil se záhy k novým a nejnovějším dějinám (habilitoval se pro tento obor v roce 1962), kde dosáhl pozoruhodných výsledků nejprve při studiu dějin dělnického a odborového hnutí na Moravě a ve Slezsku a ohlasu ruské revoluce z roku 1905. Sem náleží např. jeho monografie Hornické odborové hnutí na Ostravsku 1893—1914 (Ostrava 1960), edice Materiály k hospodářským a sociálním poměrům ve Slezsku v letech 1870—1914 (Opava 1959) a jejich pokračování Materiály k hospodářským a sociálním poměrům ve Slezsku a na Ostravsku v letech 1918—1938 (Ostrava 1960), Konečného účast na velké akademické edici Prameny k revolučnímu hnutí a ohlasu první ruské revoluce v českých zemích v letech 1905—1907 (I Praha 1959, II Praha 1962) i řada důkladnějších časopiseckých studií z této tematiky (např. Morava, Slezsko a Halič v předvečer první ruské revoluce 1900—1904, Slezský sborník 1958, str. 433—490; Zur Machtstellung Oesterreich-Ungarn am Vorabend der russischen Revolution 1905 bis 1907, SPFFBU — C 6, 1959, str. 79—100 aj.).

Značnou pozornost věnoval doc. Konečný také meziválečnému období. Zde třeba připomenout jeho monografii Revoluční hnutí v Československu a jeho vztahy k SSSR (Praha 1960) s množstvím cenného dokumentárního materiálu i některé dílčí studie (např. Příspěvek k hospodářským vztahům československo-sovětským v 20. letech, SPFFBU — C 7, 1960, str. 253—270; Lid Československé republiky a desáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce, SPFFBU — C 8, 1961, str. 468—482, a K problematice obchodních vztahů mezi Československem a Rumunskem v letech 1919—1931, Slovanské historické studie 1966; spolu s P. Hradečným). Meziválečné období zpracoval na základě původních pramenů i pro první syntézu Dějin university v Brně, vydanou kolektivem autorů k 50. výročí UJEP v Brně r. 1969. Konečný se intenzívně zabýval i dějinami druhé světové války, zejména problematikou válečných zajatců a pracovních nasazených. Uveďme tu kromě jeho zdařilé monografie Pracovní nasazení válečných zajatců a obyvatel Evropy v ČSR 1939—1945 (Brno 1967) alespoň některé z jeho četných studií na toto téma, které napsal ve spolupráci s Fr. Mainušem (Pracovní nasazení Poláků v okupovaném pohraničí Československa za druhé světové války, Slezský sborník 1963, č. 4; Poláci nasazení za války v okupovaném československém pohraničí a jejich boj proti fašismu, Slezský sborník 1964, č. 3; Die Nationalitätenpolitik der Nazis gegenüber den

Kriegsgefangenen und Fremdarbeitern, die während des zweiten Weltkrieges in der Industrie- und Landwirtschaftsproduktion Hitlerdeutschlands eingesetzt wurden, SPFFBU — C 11, 1964; Sovětští váleční zajatci na čs. území za druhé světové války, Historie a vojenství 1965, č. 3 — totéž rusky v Istorija SSSR 1965, č. 1; Jeńcy wojenni na Górnym Śląsku w czasie drugiej wojny światowej, Zaranie Śląskie 1965; Les Français sur le territoire Tchecoslovaquie pendant la deuxième guerre mondiale, SPFFBU — C 12, 1965; British Prisoners-of-War in Czechoslovakia and Upper Silesian Territory During the Second World War, SPFFBU — C 13, 1966; Ústřední zajatecký tábor v Těšíně 1941–1945, SMM 85/1966, a Nasazení české mládeže při budování zákopových opevnění koncem druhé světové války, SMM. 86/1967). Zvláštní zmínku zasluhuje monografie o zajateckém táboru v Horním Slezsku Obozy jenieckie na Górnym Śląsku (Katovice 1969).

V šedesátých letech byla v popředí pracovního zájmu doc. Konečného tematika osvobození. Popudem k jeho práci bylo zejména sbírání vzpomínek sovětských vojáků na osvobození Československa v roce 1945, které se z prosté dotazníkové akce rozrostlo v několikastovkovou sbírku vzpomínek, jež jsou dnes uloženy v archivu Katedry historie a etnografie střední, jihovýchodní a východní Evropy, k jejímuž kolektivu doc. Konečný náležel. Na základě této sbírky vydal Z. Konečný společně s Fr. Mainušem řadu vzpomínkových edic, z nichž připomeňme zejména dílo Vybojovali nám mír (Praha 1961) a Nezapomenutelné jaro (Praha 1965). Regionální význam měly jejich edice Kronika osvobození Jihomoravského kraje (Brno 1962) a Osvobození Severomoravského kraje ve světle kronik (Ostrava 1962); účastí Rumunů na našem osvobození se zabývaly jejich práce Rumunská armáda v bojích za našu slobodu (Banská Bystrica 1963; za spoluúčasti P. Beneše) a Prietenia cehoslovaco-románă (București 1969).

V poslední době připravoval doc. Konečný rozsáhlou knihu o minulosti Moravy a Slezska, určenou široké veřejnosti, a začal připravovat rozsáhlejší práci o Podkarpatské Rusi v době mezi dvěma válkami (článek o účasti poslanců z této části předmnichovské republiky na práci československé poslanecké sněmovny je uveřejněn v tomto čísle SPFFBU). Měl i další plány, zejména se chtěl věnovat problematice neruských národů SSSR (vydal k tomu v r. 1967 skripta týkající se kavkazských národů*). Tyto plány se bohužel již neuskutečnily. Činorodá optimistická osobnost doc. Konečného opustila navždy řady československých historiků; jeho obsáhlé a cenné dílo však zůstává.

Richard Pražák

* Kapitoly z dějin kavkazských, středoasijských a pobaltských národů Sovětského svazu. I. Kavkaz. Brno 1967.